

De impact van Bazel II op Nederlandse banken

Op 1 januari 2007 wordt Bazel II in Nederland ingevoerd. Om de impact van Bazel II op het bankwezen te onderzoeken, heeft het Bazelse Comité een zogenoemde Quantitative Impact Study (QIS) uitgevoerd. De uitkomsten wijzen voor de Nederlandse internationaal actieve grootbanken op een daling in minimum kapitaalseisen uit hoofde van pijler 1 van iets meer dan 20 procent. Hierbij moet worden opgemerkt dat de totale kapitaalsbuffer ook kapitaalseisen vanwege pijler 2 omvat. Onder meer door het renterisico, dat in pijler 2 wordt geschat, kunnen er substantiële aanvullende kapitaalseisen gelden.

Belangrijkste determinant van de uitkomst is de lage risicoschatting van de hypotheekportefeuilles van de deelnemende banken. Het effect van een eventuele daling van huizenprijzen moet daarin echter nog verfijnder worden uitgewerkt. Ook dit is een reden om aan te nemen dat de daling bij definitieve invoering van Bazel II beperkter zal zijn dan QIS indiceert.

Inleiding

In 1988 tekende het Bazelse Comité van Banken-toezichthouders het eerste Kapitaalakkoord (Bazel I), dat in 1996 werd uitgebreid met het zogenoemde markt-risicoamendement. Het Bazelse akkoord bevat een wereldwijde standaard voor minimale solvabiliteits-eisen voor kredietrisico en marktrisico. Banken dienen voor deze risico's een buffer aan te houden in de vorm van eigen vermogen (kapitaal). Het akkoord voorziet in een grofmazige bepaling van het risico in de activa van een bank, en koppelt daar een minimum kapitaalseis aan. In de loop der jaren is die grofmazigheid een beperking gebleken. Onder andere als gevolg van financiële innovaties en ontwikkelingen in het risicomanagement sluiten de kapitaalseisen uit 1988 niet meer goed aan op het daadwerkelijke risicoprofiel van de activa.

Om deze tekortkomingen te verhelpen heeft het Bazelse Comité het raamwerk in de afgelopen jaren herzien. Dit herziene raamwerk (Bazel II) houdt meer rekening met de risico's die banken lopen, en speelt flexibeler in op nieuwe producten. Om een actueel beeld te krijgen van de effecten van het herziene raamwerk heeft het Comité eind 2005 voor de vijfde maal een zogenoemde *Quantitative Impact Study (QIS)* uitgevoerd. Bij deze wereldwijde studie is aan banken gevraagd om de minimale kapitaalseisen te berekenen volgens Bazel II zodat het effect ervan kan worden beoordeeld.

Werking en structuur van Bazel II

Kapitaal in het bankbedrijf

De doelstelling van zowel Bazel I als Bazel II, is om een kapitaalsbuffer te bepalen die aansluit bij het risico dat de bank loopt. Het nemen van financiële risico's is inherent aan het bankbedrijf. Het gaat dan bijvoorbeeld om het risico van niet afgeloste kredieten. Die risico's kunnen tot verliezen leiden. Een deel van de verliezen kan als 'verwacht' worden aangemerkt, bijvoorbeeld op grond van individuele kredietbeoordelingen of statistische analyses. Verwachte verliezen (*expected loss, EL*) vangt een bank op met marge-inkomsten en voorzover dat niet mogelijk is treft een bank voorzieningen. Behalve verwachte verliezen houdt een bank ook rekening met 'onverwachte' verliezen (*unexpected loss, UL*). Daarvan is het aannemelijk dat ze zullen optreden, maar het is onzeker wanneer en hoe groot deze zullen zijn. Het optreden van onverwachte verliezen wordt dan ook meestal als kansproces gemodelleerd. Om deze

onverwachte verliezen te kunnen opvangen houdt de bank kapitaal aan.

Omdat verschaffers van eigen vermogen een hoger rendement eisen dan verschaffers van vreemd vermogen, en vreemd vermogen bovendien fiscaal gunstiger wordt behandeld, hebben banken er belang bij om kapitaalsbuffers zo laag mogelijk te laten zijn. Anderzijds moet de buffer minimaal zo groot zijn dat onverwachte verliezen kunnen worden opgevangen zonder dat de continuïteit van bedrijfsvoering in gevaar komt. Eén van de taken van de toezichthouder is om er op toe te zien dat de bank haar kapitaalsbuffer in overeenstemming brengt en houdt met haar risicoprofiel. Het meten van het risicoprofiel en de vertaling daarvan in minimum kapitaalseisen gebeurt op basis van Bazel I en straks op grond van Bazel II.

Risicoschatting

Onder Bazel I wordt de kapitaalseis voor kredietrisico in twee stappen bepaald. Eerst worden alle kredieten ingedeeld in categorieën, waarbij ze op basis van die categorie een vast risicogewicht krijgen. Zo krijgen bijvoorbeeld leningen aan overheden een lager risicogewicht dan kredieten aan bedrijven. Binnen een categorie wordt in beginsel geen onderscheid gemaakt, dus een lening aan een financieel solide bedrijf krijgt hetzelfde risicogewicht als een lening aan een financieel kwetsbaar bedrijf. Vervolgens worden de risicogewogen activa berekend door de kredieten te vermenigvuldigen met de risicogewichten en wordt de minimum kapitaalsvereiste bepaald op 8% van de risicogewogen activa.

Onder Bazel II wordt dit systeem met vaste risicogewichten verfijnd. Maar belangrijker is dat ook een wezenlijk andere methode wordt geïntroduceerd. Onder strikte voorwaarden kunnen banken namelijk historische verliesgegevens gebruiken om zelf voorspellingen te doen over toekomstige verliezen. De bank schat dan met statistische methodes en binnen bepaalde zekerheidsgrenzen het maximale bedrag aan onverwachte verliezen dat binnen een horizon van een jaar kan optreden. Dat bedrag is dan direct de minimum kapitaalseis. Toepassing van een 99,9% zekerheidsgrens betekent dat er een kans van 0,1% is dat het minimaal aan te houden kapitaal ontoereikend is om een onverwacht verlies op te vangen. Daarmee sluit de risicoschatting onder Bazel II beter aan bij het feitelijke risicoprofiel van een bank dan onder Bazel I het geval is.

Deze risicodifferentiatie betekent echter niet per se dat alle banken een lagere kapitaalsvereiste zullen krijgen. Risicovollere banken of banken die profiteerden

van tekortkomingen in Bazel I, zullen juist met hogere kapitaalseisen te maken krijgen. Bovendien zullen de kapitaalseisen naar verwachting meer fluctueren: het toegenomen risico in tijden van economische tegenwind zal in de risicogevoelige kapitaalseisen tot uiting komen. Grosso modo beoogt het Comité met Bazel II dat de eisen die worden berekend met vaste risicogewichten gelijk blijven aan die onder Bazel I. De met de statistische methode berekende eisen zullen iets lager worden. Al met al zou dit erin moeten resulteren dat de geaggregeerde kapitaalseisen niet significant veranderen ten opzichte van de geaggregeerde kapitaalsvereiste onder Bazel I. In Bazel II is een schalingsfactor opgenomen waarmee het Comité het effect van Bazel II kan bijstellen, bijvoorbeeld op basis van kwantitatieve effectstudies.

Structuur van Bazel II

Bazel II is opgebouwd uit drie complementaire pijlers: minimum kapitaalseisen, *supervisory review* en marktdiscipline.

De eerste pijler beschrijft de minimum kapitaalseisen voor het marktrisico, kredietrisico en operationeel risico. De bepalingen ten aanzien van het marktrisico zijn in Bazel II vrijwel niet gewijzigd. Voor de bepaling van de solvabiliteitseisen voor het kredietrisico bestaan drie berekeningsmethoden: de standaardbenadering, de interne rating benadering in een basisvariant, en de interne rating benadering in een geavanceerde variant. De standaardbenadering (*standardised approach*) lijkt op Bazel I in de zin dat activa worden ingedeeld in categorieën waaraan een vaste risicoweging is gekoppeld. Nieuw is dat voor deze indeling externe kredietbeoordelingen (*ratings*) gebruikt mogen worden, waardoor de kapitaalseisen meer in lijn liggen met het werkelijke risicoprofiel. Als alternatief kunnen banken – onder strikte voorwaarden van de toezichthouder – kiezen voor een complexere interne rating benadering (*internal ratings based approach, IRB*), waarbij zij het kredietrisico zelf schatten op basis van historische verliesgegevens. In de basisvariant van de IRB-methode (*foundation IRB, F-IRB*) bepalen banken zelf één determinant van het kredietrisico, namelijk de kans dat de debiteur in gebreke blijft (*probability of default*). Voor andere factoren die de kapitaalsvereiste mede bepalen, zoals de omvang van de vordering (*exposure at default*) en de omvang van het verlies (*loss given default*), gelden standaardwaarden. In de geavanceerde IRB-benadering (*advanced IRB, A-IRB*) modelleren de banken ook deze factoren zelf.

Nieuw in Bazel II is de introductie van een specifieke kapitaalseis voor het operationele risico. Dit is het

risico van verliezen als gevolg van tekortschietende interne procedures, menselijke fouten en falende systemen of van externe gebeurtenissen, zoals externe fraude of inbraak. Voor de kwantificering van operationeel risico bestaan drie methoden. De meest eenvoudige methode, de *basic indicator approach (BIA)*, hanteert voor de bepaling van de kapitaalseis één risico-indicator voor de hele bank. De verfijndere standaardmethode (*the standardised approach, TSA*) hanteert een indicator per bedrijfs onderdeel om de kapitaalseis te berekenen. Bedrijfs onderdelen met een hoger risico (zoals bedrijfsfinanciering en *trading and sales*) krijgen een hogere kapitaalseis en relatief veilige onderdelen (*retail banking* en *brokerage*) een lagere kapitaalseis. Bij de meest geavanceerde *advanced measurement approaches (AMA)* worden interne en externe data over operationele verliezen gebruikt.

De tweede pijler speelt een belangrijke rol bij het afdekken van risico's die niet in de kapitaalseisen onder de eerste pijler zijn opgenomen. Een belangrijk voorbeeld daarvan is het renterisico. Voor de risico's die wel in de eerste pijler zijn opgenomen dient de tweede pijler om te komen tot een fijnere afstemming – door de bank zelf – van de kapitaalsbuffer met het risicoprofiel. De kapitaalseis uit pijler I is immers een minimumeis die nooit volledig rekening kan houden met risicoprofiel en *risk appetite* van de instelling zelf. Elke bank dient te beschikken over een systeem waarmee periodiek wordt nagegaan of het aangehouden kapitaal voldoende is in relatie tot het risicoprofiel.

De derde pijler beoogt de werking van marktdiscipline te bevorderen door publicatievereisten over de omvang en samenstelling van het kapitaal, gerelateerd aan het risicoprofiel. Dit zal banken stimuleren tot voorzichtigere bedrijfsvoering en adequaat risicomanagement. Marktpartijen zullen risicovollere banken immers afstraffen met hogere financieringskosten. Naarmate banken in grotere mate gebruik maken van de interne beoordelingen zoals Bazel II die toestaat, zullen zij bovendien meer risico-informatie openbaar moeten maken. Dit zal naar verwachting de marktdiscipline onder die banken verder bevorderen en biedt de markt tevens de mogelijkheid om de kwaliteit van de eigen inschattingen van zo'n bank te beoordelen.

Omzetting in wet- en regelgeving

Bazel II is in 2004 bekrachtigd door het Bazelse Comité. De Europese Commissie heeft het vervolgens omgezet in een richtlijn (*Capital Requirements Directive, CRD*) die in 2005 is goedgekeurd door het Europese Parlement. Om een soepele overgang op de gewijzigde regels moge-

lijk te maken is in de richtlijn gekozen voor een flexibel implementatietijdschema. Het nieuwe regime gaat in per 1 januari 2007 (na te zijn omgezet in nationale wet- en regelgeving). Banken mogen echter tot 1 januari 2008 ook nog de oude regels (op basis van Bazel I) gebruiken. Om de banken voldoende tijd te geven zich voor te bereiden op invoering van de meest geavanceerde methoden voor kredietrisico en/of operationeel risico is de invoeringsdatum hiervoor gesteld op 1 januari 2008. In de Verenigde Staten is Bazel II vertaald in een *Notice of Proposed Rulemaking*, die grotendeels met de CRD overeenkomt. Ook in jurisdicties als Australië, Canada, Hong Kong, Japan, Singapore en Zwitserland wordt Bazel II rond de genoemde data ingevoerd.

Effecten van Bazel-II gemeten in een internationale kwantitatieve effectstudie

Om te kunnen inschatten hoe hoog de kapitaalsvereisten onder Bazel II zullen zijn heeft het Bazelse Comité in een studie (de vijfde *Quantitative Impact Study*, QIS-5) gekeken naar de minimum kapitaalseisen, dus kapitaalsvereisten die uit pijler 1 voortvloeien. Hieraan hebben circa 350 banken meegedaan, uit meer dan 30 landen. Behalve voor het inschatten van de veranderingen in de kapitaalseisen was QIS-5 belangrijk als meetmoment – zowel voor de deelnemende banken als voor de toezichthouder – om te zien hoe ver de deelnemende banken zijn gevorderd met de implementatie van hun Bazel II-programma.

Uit de inzendingen blijkt dat de groep van grote, goed gediversifieerde en internationaal actieve banken (aangeduid met Groep 1) overwegend een geavanceerde methode, zoals F-IRB of A-IRB, kiest. Kleinere en/of overwegend nationaal opererende banken (Groep 2) blijken veelal de standaardbenadering te kiezen.

In Nederland hebben de grootste banken hun medewerking aan QIS-5 verleend. Allemaal beogen zij een geavanceerde benadering voor kredietrisico te implementeren. Voor operationeel risico kiezen enkelen voor de AMA en anderen voor de TSA. De Nederlandse bancaire sector is binnen de Gio de op vijf na grootste qua omvang. De Nederlandse bijdrage telt dan ook substantieel mee in de aggregatie tot internationale resultaten.

Resultaten

De resultaten van QIS-5 zijn uitgedrukt als procentuele veranderingen in minimum kapitaalsvereiste ten opzichte van het huidige akkoord. Voor Groep 1-ban-

ken in de Gio bedraagt deze gemiddelde verandering -6,8%. Dit betekent dat deze banken uit hoofde van pijler 1 gemiddeld 6,8% minder kapitaal zouden hoeven aanhouden dan onder de minimum kapitaalseis van Bazel I. In de totale kapitaalsbuffer onder Bazel II zullen ook kapitaalseisen vanwege pijler 2 gelden. Een eerste verkenning door DNB indiceert dat (voor Nederlandse banken) die totale, onder Bazel II geldende, kapitaalseis substantieel wordt vergroot als gevolg van die pijler 2-eisen.

Analyse

Vanwege de fundamenteel andere manier van risicobepaling onder Bazel II, zoals hierboven uiteengezet, was een verandering in de minimum kapitaalsvereiste te voorzien. Vooral de gewijzigde risicoweging van hypothecaire kredieten heeft een grote impact op de internationale uitkomsten. In de volgende paragraaf wordt dit geïllustreerd aan de hand van de Nederlandse resultaten. Ook de conjunctuur heeft invloed op de richting en de mate van de verandering. Vanwege gunstige economische omstandigheden in de meeste landen hadden banken de afgelopen jaren betrekkelijk weinig last van debiteuren die in gebreke blijven. Banken die een geavanceerde benadering toepassen zullen op deze basis tot een lage risicoschatting komen.¹

Op basis van deze uitkomsten dringt zich de vraag op of de eerdergenoemde schalingsfactor zou moeten worden bijgesteld. Het Comité heeft besloten deze schalingsfactor ongewijzigd te laten, juist vanwege het mogelijk forse conjuncturele effect. Tevens speelt mee dat de uitkomsten van QIS-5 nog een aanzienlijke onnauwkeurigheid kennen, dit ondanks de zorgvuldigheid waarmee de deelnemende banken de gegevens hebben verzameld en bewerkt. Die onnauwkeurigheid hangt deels samen met het feit dat ten tijde van QIS-5 nog niet alle Bazel II-systemen volledig waren geïmplementeerd. Vooral voor onderdelen van Bazel II die recent zijn afgerond hadden de meeste banken de betreffende systemen nog in ontwikkeling. Dit betreft bijvoorbeeld de schatting van verliezen onder economisch slechte condities, de gegevensverzameling voor de AMA-benadering voor operationeel risico en de behandeling van uitzettingen in het handelsboek. Ten slotte verwacht het Comité dat banken het vrijgevallen kapitaal niet zomaar zullen uitkeren. In een adequate kapitaalsplanning prognosticeren banken hoe sterk hun kapitaalseisen kunnen toenemen bij een neergaande economische cyclus. Zij moeten op zo'n toename voorbereid zijn, anders zouden zij zich immers gedwongen kunnen zien juist op dat moment de kredietverlening

terug te schroeven, met alle negatieve consequenties voor hun eigen winstgevendheid en de economie als geheel.

Nadere analyse van de Nederlandse uitkomsten

De Nederlandse QIS-5-resultaten wijzen voor Groep 1-banken op een daling in minimum kapitaalseisen uit hoofde van pijler 1 van iets meer dan 20 procent. In tabel 1 is die totale verandering in eisen uitgesplitst naar bijdragen van verschillende categorieën. Een bijdrage per categorie is het gemiddelde van de veranderingen per bank voor die categorie, gewogen met de kapitaalsvereiste onder Bazel 1.

De belangrijkste bijdrage aan de verandering van eisen onder pijler 1 komt voor rekening van de hypotheekportefeuilles van de deelnemende banken. Met een daling van 17% is een belangrijk deel van de totale uitkomst aan deze categorie toe te schrijven. Hypothecaire kredieten worden in Bazel 1 met 50% gewogen om tot de risicomaat te komen, hetgeen gegeven het vrij lage risicoprofiel tamelijk conservatief is. Onder Bazel II krijgen deze uitzettingen in de standaardbenadering een risicogewicht van 35%. In de geavanceerde benaderingen blijken de (door de banken zelf geschatte) risicogewichten in de orde van 10% à 15% te liggen. Omdat de hypotheekportefeuilles in het Nederlandse bankwezen een fors deel van de

totale activa beslaan (ten tijde van QIS-5 circa 15%) is het effect in pijler 1 van deze verlaagde risicogewichten groot.

Langlopende kredieten, zoals hypotheekleningen, kennen naast het kredietrisico een aanzienlijk renterisico. De kapitaalbuffer voor renterisico wordt geschat in de tweede pijler van Bazel II. Juist vanwege de omvang van de hypotheekportefeuille kan de kapitaalsvereiste voor renterisico een overeenkomstige grootte hebben, en zodoende de daling in de eerste pijler deels teniet doen.

De lage risicoweging reflecteert de situatie in de huizenmarkt. Bij blijvend hoge huizenprijzen is er een solide onderpand voor hypothecaire kredieten, hetgeen de kans op verliezen reduceert. Maar wat nu als de huizenmarkt terugloopt of zelfs instort? Zoals gezegd zijn de regels ten aanzien van de schatting van verliezen onder economisch slechte condities als één van de laatste onderdelen van Bazel II afgerond. Ten tijde van QIS-5 waren de modellen om dergelijke zogenoemde *downturn* effecten te schatten nog niet uitontwikkeld. Bij de implementatie per 2008 dienen banken wel over dergelijke modellen te beschikken, hetgeen naar verwachting zal resulteren in hogere eisen dan nu werden gerapporteerd. Interne berekeningen van DNB laten zien dat de eisen voor de hypotheekportefeuille hierdoor zouden kunnen verdubbelen; dit zou de gerapporteerde totale daling van kapitaalseisen onder pijler 1 met enkele procentpunten verkleinen.

Andere neerwaarts gerichte bijdragen komen voor rekening van de uitzettingen op het bedrijfsleven (de categorieën grote bedrijven, MKB-groot en MKB-klein). Ook deze kredietportefeuilles vormen een grote balanspost. De gemiddelde risicoweging voor grote bedrijven is met ongeveer één vijfde gedaald ten opzichte van Bazel 1. De risicoweging voor MKB-bedrijven is met ongeveer de helft teruggelopen ten opzichte van Bazel 1. Dit komt niet alleen doordat in Bazel II bewust een gunstige behandeling voor het MKB is opgenomen, maar met name doordat de financiële soliditeit van deze ondernemingen in de afgelopen jaren sterk is verbeterd.

De verhoging van de kapitaalseisen voor uitzettingen op overheden wordt verklaard doordat deze categorie onder Bazel 1 een zeer lage vaste risicoweging kreeg. De risicogevoeliger beoordeling in Bazel II zorgt voor een beduidend hogere weging, in de orde van grootte van 10%.

Ook de nieuwe categorie operationeel risico leidt tot een verhoging van de minimum kapitaalseisen. Circa 8% van de minimum kapitaalseisen onder Bazel II wordt gealloceerd voor het operationeel risico. Op

Tabel 1 Bijdragen per categorie aan de verandering in minimum kapitaalseisen voor Groep 1-banken

Categorie	Gemiddelde bijdragen
Grote bedrijven	-5
Gespecialiseerde leningen	-1
Banken	1
Overheden	4
MKB-groot	-3
MKB-klein	-3
Hypotheekleningen	-17
Securitisaties	-2
Aandelen	1
Handelsboek	1
Operationeel risico	6
Andere categorieën	-1
Totale verandering	-21

voorhand had het Comité geschat dat circa 12% van de totale kapitaalsvereiste zou slaan op operationeel risico, indien dat zou zijn bepaald volgens de *standardised approach* voor operationeel risico (TSA). In hoeverre de toepassing van de AMA het verschil met die veronderstelde 12% verklaart wordt thans nader onderzocht.

Implicaties voor de financiële sector en de reële economie

De Nederlandse uitkomsten lijken, niettegenstaande de eerder vermelde onnauwkeurigheden, een goede reflectie te zijn van de kwaliteit van de kredietportefeuilles van de deelnemende banken. Bazel II biedt hen de mogelijkheid deze kwaliteit zichtbaar te maken en hiermee hun concurrentiepositie te versterken. De voordelen zullen overigens naar verwachting niet alleen bij de banken terecht komen. Lagere kapitaalseisen voor zakelijke kredietverlening en hypotheek zullen door toegenomen concurrentie wellicht deels bij de klanten terecht komen.

Onder Bazel II zullen niet alle kapitaalseisen dalen; de kapitaalseisen voor minder kredietwaardige partijen kunnen toenemen ten opzichte van Bazel I. Dit kan de kredietverlening aan deze partijen duurder maken en de kredietbeschikbaarheid verminderen. Een dergelijke nauwkeuriger prijsstelling, die meer in lijn ligt met de feitelijke risico's van de klant, is macro-economisch gezien gewenst omdat daardoor de allocatie van middelen wordt verbeterd.

De verschillen tussen risicoweging onder de standaardbenadering ten opzichte van die onder de IRB-benaderingen leiden mogelijk tot verschuivingen in de bancaire kredietverlening. Voor kredieten aan overheden bestaat het risico dat kredietverlening aan *emerging markets* zal verschuiven naar banken die de standaardbenadering toepassen omdat onder die benadering nog steeds een lage risicoweging mogelijk is. Met de *supervisory review* (in pijler 2 van Bazel II) beschikt de toezichthouder over een instrument om de risico's hiervan in de hand te houden. Voor de hypotheekmarkt zou juist een verschuiving kunnen optreden naar banken die een geavanceerde benadering gebruiken, aangezien deze banken een nog lagere risicoweging laten zien dan in de standaardbenadering wordt voorgeschreven. In zijn algemeenheid kan tevens worden geconstateerd dat de ruimere erkenning van onderpand onder Bazel II het gebruik hiervan kan stimuleren. Hoewel onderpand het kredietrisico reduceert, vermindert hierdoor ook de prikkel voor banken om kredietvragers te screenen en te

monitoren. Daarom stelt Bazel II tevens eisen aan het nauwgezet monitoren van tegenpartijen.

Ook is een woord over de securitisatiemarkt op zijn plaats. Enerzijds maakt Bazel II een efficiënter functioneren van deze markt mogelijk. De beschikbaarheid van gestandaardiseerde risicoparameters vergemakkelijkt overdracht van risico middels securitisatie. Anderzijds is securitisatie op dit moment een middel dat banken gebruiken om de hoge kapitaalseisen voor betrekkelijk veilige producten, zoals hypotheek, te omzeilen. Met de nauwkeurigere risicometing onder Bazel II wordt die aanleiding minder sterk.

Conclusies

De uitkomsten van QIS-5 laten voor de Nederlandse banken een daling in de minimum kapitaalseisen uit hoofde van de eerste pijler zien. Dit effect is omvangrijker dan het internationale gemiddelde. Dit komt voor een groot deel door de, qua kredietrisico relatief veilige, grote hypotheekportefeuilles van de Nederlandse banken. Hierbij dient te worden bedacht dat de totale kapitaalsbuffer ook kapitaalseisen vanwege pijler 2 omvat. Veelal kennen juist langlopende portefeuilles zoals hypotheek een aanzienlijk renterisico. Het kapitaal dat hiervoor in de tweede pijler zal moeten worden aangehouden, zal tenminste de daling in de eerste pijler verkleinen.

Voor andere grote categorieën uitzettingen geldt eveneens dat het risicogewicht afneemt, zij het in mindere mate dan bij de hypothecaire kredieten. De categorieën waarvan de risicoweging fors toeneemt zijn gering in omvang.

De Nederlandse uitkomsten zijn gebaseerd op gegevens die de best mogelijke weergave zijn van de actuele situatie ten tijde van QIS-5. De uitkomsten van QIS-5 kunnen echter niet zonder meer worden opgevat als maatgevend voor de reductie die na invoering mag worden verwacht. Daarvoor zijn (onvermijdelijke) onnauwkeurigheden in de meting te groot gebleken. DNB verwacht bijvoorbeeld dat de banken nog substantiële verbeteringen zullen aanbrengen in het meenemen van economic downturn in de risicoschattingen. Met name voor de huizenprijs is het van belang dat de impact van een eventuele daling adequaat wordt meegenomen in de risicobeoordeling. Interne berekeningen laten zien dat dit de kapitaalseisen voor betrokken portefeuilles kan verdubbelen.

Tevens heeft DNB geconstateerd dat de banken in vergelijking met eerdere impact studies grote stappen voorwaarts hebben gezet. Wij verwachten dat banken de voor komende onnauwkeurigheden in zoverre kunnen wegnemen dat een goedkeuring van hun IRB-systemen niet in

gevaar komt. Wel zullen de resterende onvolkomenheden dan, conform de regels, moeten worden gecompenseerd met een prudentiemarge in de schattingen. Die zal de uit QIS-5 afgeleide daling van de kapitaalseisen deels te niet doen.

Ten slotte verwacht DNB dat banken zich voldoende rekenschap geven van de toegenomen volatiliteit van kapitaalseisen onder Bazel II. Zij zullen een adequate prognose moeten maken van hun toekomstige kapitaalsbehoefte en potentiële veranderingen daarin. Dat is niet alleen van belang voor hun eigen continuïteit, maar ook voor de Nederlandse economie als geheel. Wanneer banken al te krap gekapitaliseerd zijn, zouden zij in tijden van economische neergang gedwongen kunnen zijn om – ten gevolge van toenemend risico – de kredietverlening terug te brengen. Adequate kapitaalsplanning kan dit soort effecten helpen voorkomen.

1 Idealiter worden risico-inschattingen gebaseerd op een volledige economische cyclus. Alhoewel banken en rating agencies er naar streven om 'door de economische cyclus heen te kijken', wordt in de praktijk toch een substantiële cycliciteit van zowel interne als externe ratings waargenomen.